

מיעוט מלשון המשנה [ג ע"א "מניינא דרישא" - ע"ב "בצרת צרה"]

המשנה מנתה מספר נשים שלא ניתן לייבמן ולאחר מכן חזרה ואמרה "הרי אלו" – משמע דווקא אלו ולא אחרות, לכן הגמרא דנה מה המשנה ממעטת ועל אילו נשים "דומות" לא חל דין המשנה?

<div style="border: 1px dashed blue; padding: 5px; margin-bottom: 10px;"> <p>לשון המשנה ברישא "חמש עשרה נשים" ובסיפא "הרי אלו" משמע שדווקא על אלו חל דין המשנה שפוטרות צרותיהן מחליצה וייבום, אך על אילו צרות סובר התנא שלא נפטרות?</p> </div>	<div style="border: 1px solid blue; padding: 5px; margin-bottom: 10px;"> <p>חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה נָשִׁים פּוֹטְרוֹת צְרוֹתֵיהֶן וְצָרוֹת צְרוֹתֵיהֶן מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּיבּוּם... הֲרִי אֵלוֹ פּוֹטְרוֹת צְרוֹתֵיהֶן וְצָרוֹת צְרוֹתֵיהֶן מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּיבּוּם עַד סוֹף הָעוֹלָם.</p> </div>	<p>משנתנו</p>
<div style="border: 1px dashed blue; padding: 5px; margin-bottom: 10px;"> <p>התנא מדייק פעמיים, ברישא ובסיפא, ללמדנו שיש צרות שאינן נפטרות מן הייבום, כצרת סוטה וצרת איילוניית. אף שיש אמוראים, כרב וכרב אסי, שסוברים שצרותיהן פטורות, מורה התנא שהן חייבות.</p> </div>	<div style="border: 1px solid blue; padding: 5px; margin-bottom: 10px;"> <p>אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: צָרַת סוֹטָה אֶסוּרָה (אישה זינתה בעדים ואסורה לבעלה, לאחר שנפטר היא וצרתה פטורות מייבום וחליצה) טוּמְאָה כְּתִיב בָּהּ כְּעֵרְוֹת (בדין סוטה כתוב בתורה "אישה ונסתרה והיא נטמאה" ואף בדיני עריות כתוב "אל תטמאו בכל אלה" משמע שדינה כשאר הערוות בדין ייבום).</p> </div>	<p>רב יא ע"א</p>
<div style="border: 1px dashed blue; padding: 5px; margin-bottom: 10px;"> <p>לשיטת רב ורב אסי מה ממעט התנא ברישא ובסיפא?</p> </div>	<div style="border: 1px solid blue; padding: 5px; margin-bottom: 10px;"> <p>אָמַר רַב אַסִּי: צְרַת אֵילוֹנִית (אישה שהיא כ"איל" זכר שאינה יולדת, ואין פה מקח טעות כיוון שידע שהיא איילונית ואעפ"כ נשאה) אֶסוּרָה, שְׁנֶאֱמַר "וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד" פֶּרֶט לְאֵילוֹנִית שְׂאִינָה יוֹלְדֵת (מדן תורה איילונית אינה שייכת בייבום, לכן היא פוטרת מייבום אף את צרתה).</p> </div>	<p>רב אסי יב ע"א</p>
<div style="border: 1px dashed blue; padding: 5px; margin-bottom: 10px;"> <p>אם רב סובר כרב אסי (שצרת איילונית אסורה) ורב אסי סובר כרב (שצרת סוטה אסורה) – התנא ממעט שצרת ממאנת (הקטנה מיאנה להתייבם) איננה פטורה מן החליצה, אלא רק מהייבום. בנוסף, התנא ממעט שצרת מחזיר גרושתו איננה פטורה מן החליצה (בניגוד לנשים שנמנו במשנה שפטורות מחליצה וייבום נשים אלו פטורות רק מהייבום). ואם רב לא סובר כרב אסי ורב אסי אינו סובר כרב – התנא ממעט את דברי חבריו (שצרת איילונית/סוטה חייבת בייבום) ובנוסף ממעט צרת ממאנת/ צרת מחזיר גרושתו (שחייבת חליצה).</p> </div>	<div style="border: 1px solid blue; padding: 5px; margin-bottom: 10px;"> <p>אָמַר רַב לִילֵי בַר מִמַל אָמַר מִר עֵינְקָא אָמַר שְׁמוּאֵל: צְרַת מְמַאֲנַת אֶסוּרָה (נפלו לפניו אישה גדולה וקטנה השיאוה אמה ואחיה מדרבנן, והקטנה ממאנת להתייבם לו גם הצרה הגדולה אסורה בייבום) - ... מְשַׁעֵת נְפִילָה נְרָאִית כְּצָרַת בְּתוּ (אף שהצרה יכולה להתייבם, כיוון שהקטנה מיאנה ולמפרע בטלו הנישואין, אך מפני שנראה שנישואי הקטנה כנישואין גמורין ויטעו להתיר ייבום צרה בכל ערווה – אסור חכמים את הצרה בייבום)</p> </div>	<p>שמואל יב ע"א</p>
<div style="border: 1px dashed blue; padding: 5px; margin-bottom: 10px;"> <p>לשיטת רב ורב אסי שצרת סוטה/ איילונית שסוברים שהצרה פטורה מהייבום – הרי היה על התנא לשנות אישה זו יחד עם כל שאר חמש עשרה נשים שפטורות מן הייבום?</p> </div>	<div style="border: 1px solid blue; padding: 5px; margin-bottom: 10px;"> <p>הַמְּחֹזֵר גְרוּשְׁתּוֹ מְשַׁנְשָׂאת (אסור אדם להחזיר גרושתו לאחר שנישאה לאדם אחר, ואם החזירה הרי היא באיסור ערווה עליו) הִיא וְצָרָתָה חוֹלְצֹת.</p> </div>	<p>ברייתא יב ע"ב</p>
<div style="border: 1px dashed blue; padding: 5px;"> <p>דין המשנה "הרי אלו פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן הייבום" תקף דווקא בנשים שאסורות על אח אחד ומותרות לאח אחר – כך יכול להיווצר מקרה של "צרת צרה", אך סוטה ואיילונית אסורות על כל האחים בשווה, לכן לא יכול להיות צרת צרת סוטה/איילונית, ולכן שתי נשים אלו לא נשנו במשנה.</p> </div>		

מיעוט לשון המשנה:

שיטה לכ"ע	לשון הרישא "חמש עשרה נשים"	לשון הסיפא "הרי אלו"
לרב אסי ורב שסוברים זה כזה	צרת סוטה מתייבמת	צרת איילונית מתייבמת
לרב שאינו סובר כרב אסי	צרת ממאנת חולצת	צרת מחזיר גרושתו חולצת
לרב אסי שאינו סובר כרב	צרת סוטה מתייבמת	צרת ממאנת/ מחזיר גרושתו חולצת
	צרת סוטה מתייבמת	צרת ממאנת/ מחזיר גרושתו חולצת